

Näyte 21e: Suistamo

K: Äidiltä opittu suakkuna...

PK: Niin, äidil opittu on tämä. Ol-´ol´i ennenvanhaš kolm sizärestä. Hyö män- lähettih illal, tahikka yöhän se jo ol´i, siinä kaksientoista seuvus aigaseh lähettih loukuttamah pelvasta saunah, sizärekset. Jo uamupuoleh yödä šiel hyö loukutetah, lotkutetah ja hyö ruvetah huastelemah, se yks sizäres sanoo, jotta "pie pivuo, pelvaspivuo", puisteloo, sanoo, jotta "jos miun kun´ingahan poiga mučoiks ottas" sano, "n´i mie_niät kun täs" sano "yhes, yhes pivos tegisin" sano "sellasen pöydäliinan, jotta kun pöyvääl levitettäis, ni ois" sano "kogo kuningahan väel ois syömiä dai juomua". Toine sizär sanoo, jotta "ooho" sano, "miunkun kun´ingahan poiga ottas" sano "mučoksi, ni mie täs yhes kuijus tegisin" sano, "jotta ei loppus kun´ingahan tuoda pöyväš ei midäi luadua, kun se pyödäliina pöyvääl levitettäis, ni sid ois kaikil syömiä, juomua ilmaseks igiä". Kolmas nuorin sizär sanoo, jotta "vain miun kun ku´ningahan poiga mučoiks ottais, ni mie kun saisin kolm- mie kun saisin kolmeh kohtuh yheksän poi- kuldasta poigua". A voi voi, täm_on-tullu, keizarin poiga kun huondeksel lähtöö, nih on aigaseh kuule mečäl, ja häin kun on pyssyn ker on tullu saunan- saunan oven tuaksi ja ovi kun vähäzen ol´i longalleh, kun´ingahan poiga kuundeli, se- ne kuuli kai. Silloin oven augi leimahutti kun´ingahan poiga. "Kudaipa sen sanan sanoit, jotta kolmeh kohtuh suan kulda- kolme- yheksän kuldasta poigua?" Yks sanoo sizäres "em_mie", dai toine sanoo "em_mie", kolmas n´urahtaa hil´lakkaseh "ka mie" (sanoo). "No kun sie sanoit, ni mie otan siun mučokse". Kun´ingahan poiga ottaa kuule sen- sen mučokse. Ottah, dai svuadbat pietäh dai sinne kun´ingahan borččah viijääh da kai, siel on ja-. Hyö eletäh, hiät on nyt ilmanrannat sielä, eletäh kuule sie ja kun´ingahan pojal syttyy soda ja hänen pidää lähtie sodah, voinal. Voinak_se ennen sanottih "voinal", voinal hänen pidää lähtie kuule toiseh valdakundah, se´i muččo jjä siih ja häi sanoo sid palvelijoil da kai, jotta "kaikki olgah täs, kun mie tulen, ni täs olgah kaikki, suajat dai (- -) [suahaset?], kaikki olgah täs, kun mie tulen kodih".

No... Hyö eletäh, ajetah, sil- sil kun mučol tuloo se aiga, kuule, ja häin ottaa ja häin kolme kuldasta poigua sua ´opi. Ja syvänterinakka sid on kuule siel talos – misbä se pahan_akka, joga kohashan on. Se sid talos leimao, leimao kuul´ syvänterinakka ja häin: "ottakkoa minua buaboloiks! Ottakkoa minuo buaboloiks(i)!" Tahi kädilöksi. Händä otetah sih kuule siih buaboloiksi ja häin kun kuldaset pojat kuule ottaa ja häin panoo koiranpennut kuule sinne mučol kainaloh ne-. Ja ič(e) ottaa ne kuldaset pojat ja vie´y silieh nurmeh lagieh peldoh. Muččo-rukka ei virka midäi, häin niidä koiranpenduloi pidää käydä imettäh. Jo syvänterinakka: "Nyt pidä kirjuttua kun´ingahan pojat" sano, "jotta muččo(i)s lubai kolme kuldasta poigua suaha, vain" sano kolme koiranpendua sai. Nyt pidää" sano "kirjuttua sinne!" No, sinne kirjutettih, siel tuli vastuu, jotta "suagah midä tahto, olgah vain siinä, kun mie tulen". (Ja) syvänterinakka siel vaihtaa, siel postiukko mis ollou, siel yödä kuule siel niijen kirje- kirjalaukun ker siel yödä on, mis olloh ja syvänterinakka ottaa ja yöl vaihtaa, kuule siel kirjaan sen ja kirjuttaa, jotta "se on tapettava, siel ei sua olla, kun mie tulen kodih, ni mučot da´ lapset tappua pitääb´. Niijen ei pie olla siinä." Moine kirje tuloo siel.

No hyvä. Toisil on paha mieles kuule se, jotta tappuo käsköö, ja se kirjuttaa, jotta "siinä pidää olla, vain kun mie tulen, nii mie ičehän sid t´iijän". Jo ei hyö(n) tapeta, hyö vuotetah sidä. Niidä koiranpentuloi se imettää sitte se muččorukka. Ja eletäh, eletäh, tuloo mies kodih. Mies ku tuloo kodih ja miehel sanotah, jotta nengai, nengai, häin on n´iin pahoilleen, n´iin jotta... kuldasta poigua lubai suaha ja koiranpenduo sai.

N´o, suagah, olgah midä tahto, ne koiranpennut hävitetäh pois ja eletäh, ajetah, ja se muččo tuasten tuloo kuule kuormalliseksi ja sen miehen pidää lähtie tuasten (ku´)- Lähetähän herrat ain´ kävelykseh, muaisän pidää lähtie sinne voinal tuasten. Se muččo tuasten sua kuule kolme, kolme kuldasta poigua. Syvänterinakka tuasten buabo kuule siel vaihtaa, koiranpennut panoo ja kuldaset pojat vie´y sinne sileh nurmeh, lagieh peldoh, vie´y sinne yheksän kosoisylen korgevul, sinne sängyh panoo muate. Jo siel kuus kuldasta poigua maguap sängys.

Muččo-rukka niidä imettää tuas ja ku tuloo mies kodih siel´ tuasten, hyvin on jäl´let, tuasten on koiranpennut. No olgah midä tahto, viel on kärsivällin´i, viel on, ja ne hävitetäh pennut pois,

siinä vain ollah, ne_eletäh ja-. Tuasten sen sulhasen pidää lähtie sinne, voinal. No, häin mänöö(/y) sinne voinal, on ja muččo tuasten, tuasten kolme kuldasta poigua sua´o, ja tuasten saman kaupan syvänterinakka pidää kuule, pojat ottaa ja koiranpennut- . Nyt loppuu jo kaikkien kärsivällisyys, kun kolmannen kerran kun sai-. Hyö miäretäh se sitten tapettavaks´ se rouva, muččo, ja ne ollah sid ne talonmiehet vai mid ne oltanooh ne, ne työnnetäh kuule sitä tappamah, meččas.

Männäh korbeh, männäh, männäh, sinne otetah suuri koira, se on talon koira, ylen suuri koira, se otetah sinne keral. Muččo sano, jottei-. - Yhen sidä ennen toven unohin sen- . Yhen pöigasen on kuule tänne rinnan al´ kuule peittänyh se muččo, yhen kuldasen pojan. Jotta kaheksan nyt siel on siel silies nurmes, lagies pellos, yks on hänen tiäl sisälis se poiga, se-. - Sinne kun korbeh männäh, ka muččo sanoo, jotta "elgiä minuo tappakkoa, luadikkua sidä hyviä. Tappakkua ennen tua koira ja viegiä nähtäväks´ sisustukset ja jättäkkiä minuo tänne korbeh, elin mie tahi kuolin tahi midä, jotta mie en ilmauvu eniä kelläi ihmizien ilmau´, ni sano jot- pyövelit jotta... "Jos myö jätämmö siun eloh, niin meän oma piä mänöy siid". "No mie en ilmauvu kelläi ihmizil." Ja hyö tuo- pannah kuule se muččo umbi- umbitynnyriih, suuren meren randah viijäh ja umbipuččih pannah, tynnyrih se muččo ja tynnyri työnnälletäh mereh, "ole siel."

Se muččo-rukka siel kuule siel iät on et ilmanrannat on sen kuldasen pojan ker, ja se poigan´e jo kazvaa, kazvaa kuule siel ja tervähäs, tervähän suakkunas kasvaa, se poigan´ jo sanoo, kyzelöö, "midä myö tiäl olemmo" ja "eigö miul ol´ iziä" ja kai, niidä rubieu kyselmäh. "On poigani siules izät dai kai" sano, vain häin sanoo, mil päivie häin tänne on joudunnuh ja-. Poigan´ i sanoo, jotta "muamo, muamorukka blahoslovi minuadan", tahi siunua, "blahoslovi minuadani" sano, "mie potkuan pohjuksen pučis, jotta niämmö, mis olemmo". "Elä lapsi-rukka, merel olemmo" sano, "merel". "No emmö tag ole merel", ku rubei, rubei se pučin uurre, kiveh kunneka korskahtelemah, tälle. "Tag emmö merel ole" sano. No, moneh kerdah ku puistaa se brihačun´, jotta "avuammo, avuammo pohjuksen, jotta piäsemmö ilmah, tädä ilmua nägemäh", ni sano, "spuassa blahoslovih*kah" ja poigan´e potkuau kuule pučis sen pohjuksen pois, murendaa ja hyö ollah rannal, kun on meri suuri, suuri järvi, hyväi, ku hyö ollah niin kaunehel rannal, niin kaunehel kuule hyväs paikas, jotta... Heil tuloo hyvä mieles, kun hyväs paikas ollah.

Jo poigan´i kasvaa ja syö siel, eletäh vain midä hyö raukatki syödännöh, eletäh hyö sie, ja se poigan´i sanoo, jotta "muamo hoi, blahoslovi minuodani" sano, "mie tien tänne talon". "Ole, millä sie tiet? Ei ole ni midä kavetta, kui sie tyhjil kulakkoloil tiet talon? Ni mid_ei ole kavetta, kuin sie..." sano. "Blahoslovi vain muamo minuo, mie talon tien". "Da no spuassu blahoslovikkah", se sanoo naine, se muččo. Poiga mil aigua tehnöö, kuule kun tegöö sen talon, hyvän, hyvän, kun siel on viljelys, kun siel on kaikkie hyviä, kuule siel on ja- . Hyö siel eletäh.

Jo kun´ingahan poiga tuloo kuule kodih siel sovas. Tuluo ko kodih, ka muččo ei_ole. Ei ole muččo, häin kyzelöö(/y), et(tä) "mis on" ja sanotah hänel, jotta "se on tapettu ja sidä ei ole ja-". Häin on ylen äijäl pahoilleh ja syvänteriakka tyttären ker siid liehuupi, siid on. Misbä se paha lähtöö pois, eihän midä lähe.

Häin läh- kuningahan poiga lähtöy mečäl, pahas mieles, ottaa pyssyn ja lähtöö mečäl da kävelöö, kävelöö ja moottorivenehel häin aja*noo siih meres yli ja kai tuoda ja... Häi mänöö sinne, sinne kun mänöö häin (kuule sie ja), jotta tiäl ei ole iginäh olluh taluo, eig ole olluh eläjiä, ja nyt tiäl on eläjät ja talo tänne on tulluh ja siel ku kävelööb´ (/kävälöyb) ja lähtöö illal kodih. Illal ku kodih lähtöö, ka syvänterinakka paikal vastah jo nyt uksil tuloo. "Kuuluuko midä kummia merellä?" Sanoo, "no kuuluu. Kun ennen ei olluh siel rannal" sano "kedäi eläjiä ja nyt kun siel on talo, sellan´i borča tehty, ja siel on eläjä" sano "siel on naine niin kaunis suarnois sanuo, virzis vediä ja kuldan´i poiga on" sano. "Joga- joga tukan latvas on tähti ja kuudamo očas kuumottaa ja päivytt paistaa piälajel, sellani poiga on" sano. Sano "on- on kummua kummebua", syvänterinakka sano. "On kummua kummembua" sano. "Mut kun silies nurmes, lagies pellos" sano, "siel kun on kuuzi, kun se kuuzi laulaa, kun nagrao, kun itköö, ku kai pelit pidää" sano, "sellan´i on".

A se poigan´i kun lähtöö tuattoh siel järvel-, siel merenrannas tänne kodihe, ni se poigan´i muuttuu, käsköy, jotta "rugoile Jumalua, jotta miun muuttaa linduseks. Mie lähen tuaton ikkunnal kuundelemah, midä mändyö pagisoobi". Kun se äitins sano, jotta isäs oli se. Sano "spuassa blahoslovikkah". Poikan´i lendää kuule lindusena lendää, jo on tuos ikkunan kramkal, kun isäh tuloo oves, kuule, sih lindu mänöö kramkal tuas. Häin kuundeloo ne, midä paistah. Da kodih ku mänöö, se poigan´e lendää sinne äidih luo, ni sanoo, kuule, "silies nurmes, lagies pellos on" sano "sellan´i kuuzi, se itgöö, laulaa, nagraa, tanssii, kai pelit pidää, lähenkö mie siellä

käymäh?" "Ole lapsi-rukka, eihän siun pie lähtie, millä sie sen käyt?" "No mie lähen käymäh." "No mäne." Poiga lendää silieh nurmeh, lagieh peldoh, kuule, ja mugai on siel kuuz´, kai pelit pidää, ja häin sanoo sil kuuzel: "Astu kuuzi jälles!" Ja poiga lähtöö lendämäh, ja lendää ja kuuzi mänöö jälles ja kuuzen asettaa sinne omahe(h) pihah.

Toizena päivänä kuningahan poiga kun mänöö sinne, siih, samah meččäh, mänöö sinne mečäl mänöö sinne, ni jo on se kuuzi siellä, kai pelit pidää ku radio nygyjäh tahi televisio. Se kuuzi siel jo kai pelit pidää, kuule sie. No, ja toizena päivänä sitten toisen´ ildana, sama lyšti. Kun poigan´ lendää tälleh ikkunan (k)ramkal kuundelemah, midä isä sanuo mändyy, syvänterinakka kyzyy, "midä kuuluu kummia, kuuluuko merellä?" "No kuuluu" sano, "kun illal, midä sanoit kuusta sidä, mi itköö da laulaa da nagraa" sano, "siel, siel, siel silies nurmes, lagies pellos, se kuuzi ol´ jo siel" sano. "Hoo, olgah, on kummua kummembua" sano, "siel kun on härgä" sano "silies nurmes, lagies pellos" sano, "kun yhtä- yhtä puolta myyväh, toista syyväh, kolmatta kodona pietäh" sano, "sellan´ i härgä siel on". Poikan´ e tuasten kun sen kuuloobi, tuasten mänöö äidilleh, sanoo, jotta "kuule vain, mie lähen" sanon "sen härän käyn tänne, jotta sidä suapi myyvä, sidä suapi syyvä, ja kodona pidiä, sua käyttie tuasten sidä härgie. Mie lähen sen käyn." "No mäne." Ja häin kun mänöö sinne, mugai on siel sellan´ i, sellan´ i iso sonni on, kuule sie ja poiga sanoo, "astu sonni jälles", ja iče lendää ja jo on sonni siel hei*I(en). Isäh kun mänöö tuasten toizena uamuna sinne ja jo on se sonni siel. No kummahan nyt on kun, migä täs on oikein? Mänöö tuasten kun illal kodih, sama juttu, kyzyybi, kyzy syvänterinakka, "no midä nyt kuuluu kummie sinne"? Sano "no kuuluu kummie" sano "nyt oli se härgä jo siel" sano, "jotta se midä illal sanoit, se härgä siel ol". Tuasten syvänterinakka: "Kuule sie, on kummua kummembua, vot kun" sanuo "tiäl on silies nurmes, lagies pellos" sano "yhüksän kosoisylen korgivuol, kun kaheksan kuldasta poigua kun yhdes sängys magua. Vot on kumma" sano, vet. (Naurua) Sid sano, sen sano isälleh.

Voi isä silloin kuule sidä läppäs (- -)... Nyt se on jo (- -). Ja häin tuasten – häin tuasten kuule sie, se lindun´ i ikkunnal kuundeloo tuaste ikkunan kramkal ja lendää kodihe ja sanoo: "Nyt nyt mamma hoi, mie jo t´ iijän, mis ollah miun vel´ let. Se niät äiti sano hänellein, jotta vel´ let vei syvänteriakka, minne lienöö, jotta vaikka lie tappa*nu". "Mie tiijän, elos ollah, ne ollah" sano "siel silies nurmes, lagies pellos" sano "yhüksän kosoisylen korgevuvel yhes sängys muatah miun vel´ let. Muamo hoi, blahoslovi minuodani" sano "niidä vel´ lilöi käymäh". "Ole poigan´ i, sie vain

sinne mänet" sano. "Se on pahoil kodi, ei se ole" sano, "ei se ole hyvä paikka se" sano, "on pahoin kodi" sano. "Se on syvänterinakka sinne vieny, sinuu siel tapetah, elä lähe, elä lähe..." "No mie lähen, mie lähen" sano, "paista vain, paista vain miullein" sano "rindamaijos" sano "vehnän ´i leibän ´i, pieni paista" sano "miulen evähiksi. Da mie lähen." Dai äidi äidi sen paistaa, sen leibäsen vehnäses paistaa siihe rindamaidoh ja sen panoo hänelleh säkkiseeh, selgäh asettaa ja lähtöö lindusena lendämäh.

Häin lendi lendi, män t´ tiijä min aijan, min päivän lendi ja mänöö sinne, mugai on siel kukonkannuksil mökkin ´i pyörii, yheksän kosoinsyven korgevus, siel pyörii mökki, ja häin sinne mänöö, ikkunan kramkal tuasten istoiččoo(/u), tuah kaččomah, ka mugai on kaheksan poigua maguau yhes sängys, mugai on. No mis häin nyt piäsis sinne sisäh? Siel on, mis ol ylehiä rago, lindun ´i siel ravos, kuule siel mänöö sinne, n´ aukahtaa sisäh da sen pöyvväl heittää sen salkkusen, siel on hänelle se leibä. Da iče mänöö sängyn al sen virumah tuanne. Lapset kun kodvan ´i siel muatah, pojat, dai yks´ havačču. Dai havačču kun dai rubei neniä nostelemah, sano, jotta "kuul- kuulgua" sano "muamon, muamon n´ ännimajol" sano "tuloo nenäh, (ja) rindamaijol muam-. Muamon rindamaijol nenäh tuloo, kuule, jotta ked_ollouh tänne tullu(h)?" Dai noustah kuule sie kaččomah. Kaččomah noustah jogahinnen... "Mugai on, mugai on. Kuule sie, tovestah on muamon nännimajoss´ on tämä paistettu". Ja se on se ja se poiga sängyn al´ kuudeloo tuol. Nouzoo sangyn al poikien luo toizien ja ruvetah huastamah, jotta- jotta "työ oletto miun vel´ let ja mie olen tullut teidä pelastamah" ja ne poiga-rukat sanotah, jotta "voi voi, nyt sinuo tapetah, illal tullah svierid kodih, jotta nyt sinuo tapetah, meätki tapetah vie myödäne, pahat tullah, kodih illal".

No ja hyö lähetäh kuule lendämäh kai pois, pois lähetäh lendämäh kuule sid ain´ linduseks muututah, ne toizet kun lennetäh, lennetäh sinne... Kodvan ´i kun lennetih, kuule, kun tullah, ne pahat on tuldu kodih, ne on tuldu ja pojat on heil´ viedy. Hyö kun suututtih, hyö kun lähetäh jälles ajamah, hyö ajetah, ajetah jälles, kuule sie, kohu vain kuuluu, pojat lennetäh, pojat lennetäh, siid jo viskottih hyö harjua da sugua viskottih, joda kaikkie, jotta estettä heil, jottei piästäs tabuamah ja, niinhä ne pojat piästih sinne.

Piäs, sinne mändih, migä ilo siel syndy, kun äidi sai kaikki yheksän kuldasta poigua kodih. Sid kun laitettiinha sinne pivot, hyvät, hyvät, kun oli kai kohat siel hyvin laitettu. Kai ol´i ruskie hal´lakka kun ol´i huonehet hyvät ja hyväs laitokses, ruskie hal´lakka kun ol´i levitetty rappusista, porstuista rappusie myö ja sinne pihua myöh, kuule sie, isän tulemaks. Isiä vuotettih sid toizena päivänä jo, kun se oli luvannu männä, se isä sinne. Pojat ase- asetuttih kunniakujah, kahta puolta, siid kun isä tuli sinne mečäl pyssyineeh, jo oli sitten vet ilo, kun isä astu sidä hal´lakkuo myö kävel´i sinne, se ol´eukko tiäl rappusil vastas. Sid se sai tiediä jo se isä, jotta ne on hänen pojat dai täm_on hänen eukko ja niin on heidä Jumala auttannuh niät ja sid siel piettih kuule pidoloi piettih, ja kun kun´ingahan poiga kodih mäni, syväinterinakka, syväinterinakka, ol paha työ, pahai palkka, syvänderinakka pandih urualubehelhändäs sivottih, kuule sie, hiuksista, työnnettih se juoksemah se oriih, se hupsu oriih, työnnettih juoksemah, syvänterinakka sinne kiini, jäi jalgoih lämpsämäh, sellan´i loppu tul´i sil, syväinterinaka.

Metatiedot:

Tekijä: Haastattelijana Erkki Ala-Könni, haastateltavana Palaga Kuljukka, o.s. Lipitsä

Omistaja: Kansanperinteen arkisto

Käyttöehto: Muu käyttöehto: Äänitettä ei saa luovuttaa edelleen, muokata tai äänitteen sisältöä julkaista sitaattioikeutta laajemmassa määrin.

Äänitettä koskevat arkiston käyttö säännöt <https://sites.tuni.fi/kansanperinne/tilaukset/arkiston-saannot/>

Ladattavuus: Ei

Lähde: Kansanperinteen arkisto, Tampereen yliopisto, Kper AK/1123